

Reilig sa ghairdín

Ceist 1

Beidh tú ag féachaint ar thuirisc faoin fhéidearthacht reilig a bheith ar thalamh phríobháideach. Féach ar an tuairisc cúpla uair agus pléigh féin agus an duine in aice leat na ráitis seo. Ansin abair an bhfuil siad fíor nó bréagach.

Ráiteas	Fíor/Bréagach
1. Is é an moladh atá i gceist ná go dtabharfar cead do theaghlaigh daoine muinteartha leo a adhlacadh ar a dtalamh féin.	
2. Is í Comhairle Contae Chiarraí atá ag iarraidh na rialacha a bhaineann le duine a chur a athrú.	
3. Is í an Roinn Sláinte agus na húdaráis áitiúla atá freagrach as na rialacha a bhaineann le hadhlacadh duine.	
4. Maíonn James Breen go laghdódh an moladh seo an fhadhb a bhaineann le heaspa spáis atá ann faoi láthair do reiligí.	
5. Deir an Roinn Sláinte go gcaithfear an duine a chur in aice le foinsí uisce.	
6. Deir an Roinn Sláinte go mbeadh impleachtaí ann dá mbeadh corp le cur a bhfuair bás de bharr galar tógálach.	
7. Chuir an rialtas 20 bliain ó shin rialacha ag baint leis an ábhar seo i bhfeidhm.	

Ceist 2

Anois féach ar an tuairisc arís. Bhí an leagan Gaeilge de na frásaí seo le cloisteáil inti. An féidir leat iad a aimsiú?

1. rules are in place
2. on their own land
3. local authorities
4. support
5. responsibility
6. burial site
7. contagious disease

Ceist 3 ‘...go bhféadfaí agus cuireadh...’

- (a) Léigh féin agus an duine in aice leat an sliocht seo ón script agus cuirigí líne faoi gach briathar atá le fáil ann.

Dúirt an Comhairleoir Breen dá dtabharfaí cead a leithéid a dhéanamh go mbainfeadh sé an brú de reiligí ar fud na tíre atá faoi bhrú easpa spáis cheana féin. Má fhaigheann an moladh tacaíocht, is faoin Aire Sláinte a bheidh an cinneadh, a deir sé. I ráiteas ón Roinn Sláinte tráthnóna, dúradar go dtiteann freagracht reiligí ar an Roinn Comhshaoil ach dúradar go gcaithfeadh aon suíomh adhlactha a bheith in áit nach mbeadh baol truailithe d’fhoinsí uisce agus go bhféadfaí impleachtaí a bheith ann dá mbeadh corp le cur ina bhfuair an duine bás de bharr galar tógálach.

- (b) Scríobh amach fréamh an bhriathair agus aon eolas eile atá ar eolas agat faoi. Féach ar an sampla seo:

Dúirt

Fréamh an bhriathair: deir

Eolas: An aimsir chaite, an tríú pearsa uatha.

Ceist 4 ‘...adhlacadh...’

- (a) Cén Ghaeilge atá agat féin ar na focail Bhéarla seo:

wake, funeral, cemetery

- (b) An bhfuil aon leagan eile ar eolas agat?

- (c) Bain úsáid as an dá bhriathar ‘adhlaic’ agus ‘cuir’ chun na habairtí seo a aistriú: *He was buried this morning at 11am / She’ll be buried tomorrow in the evening*

- (d) Cén Ghaeilge atá ar na focail seo a leanas: *to cremate, hearse, coffin*

Ceist 5 Pléigh an topaic seo leis an duine in aice leat nó le do ghrúpa:

‘Is moladh maith é cead a thabhairt do theaghlaigh a ndaoine muinteartha a chur ar a dtalamh féin’

Treoracha agus Freagraí

Ceist 1

Ráiteas	Fíor/Bréagach
1. Is é an moladh atá i gceist ná go dtabharfar cead do theaghlaigh daoine muinteartha leo a adhlacadh ar a dtalamh féin.	<i>Fíor</i>
2. Is í Comhairle Contae Chiarraí atá ag iarraidh na rialacha a bhaineann le duine a chur a athrú.	<i>Bréagach</i>
3. Is í an Roinn Sláinte agus na húdaráis áitiúla atá freagrach as na rialacha a bhaineann le hadhlacadh duine.	<i>Bréagach</i>
4. Maíonn James Breen go laghdódh an moladh seo an fhadhb a bhaineann le heaspa spáis atá ann faoi láthair do reiligí.	<i>Fíor</i>
5. Deir an Roinn Sláinte go gcaithfear an duine a chur in aice le foinsí uisce.	<i>Bréagach</i>
6. Deir an Roinn Sláinte go mbeadh impleachtaí ann dá mbeadh corp le cur a bhfuair bás de bharr galar tógálach.	<i>Fíor</i>
7. Chuir an rialtas 20 bliain ó shin rialacha ag baint leis an ábhar seo i bhfeidhm.	<i>Bréagach</i>

Ceist 2

1. rules are in place – *tá rialacha i bhfeidhm*
2. on their own land – *ar a dtalamh féin*
3. local authorities – *údaráis áitiúla*
4. support – *tacaíocht*
5. responsibility – *freagracht*
6. burial site – *suíomh adhlactha*
7. contagious disease – *galar tógálach*

Ceist 3 (a)

Dúirt an comhairleoir Breen dá dtabharfaí cead a leithéid a dhéanamh go mbainfeadh sé an brú de reiligí ar fud na tíre atá faoi bhrú easpa spáis cheana féin. Má fhaigheann an moladh tacaíocht is faoin Aire Sláinte a bheidh an cinneadh, a deir sé. I ráiteas ón Roinn Sláinte tráthnóna, dúradar go dtiteann freagracht reiligí ar an Roinn Comhshaoil, ach dúradar go gcaithfeadh aon suíomh adhlactha a bheith in áit nach mbeadh baol truailithe d'fhoinsí uisce agus go bhféadfaí impleachtaí a bheith ann dá mbeadh corp le cur ina bhfuair an duine bás de bharr galar tógálach.

Ceist 3 (b)

dá dtabharfaí

Fréamh: tabhair

Eolas: modh coinníollach, briathar saoir, urú tar éis 'dá'

a dhéanamh

Fréamh: déan

Eolas: an t-ainm briathartha

go mbainfeadh

Fréamh: bain

Eolas: modh coinníollach, tríú pearsa, urú tar éis 'go'

Má fhaigheann

Fréamh: faigh

Eolas: aimsir láithreach a thagann tar éis 'má', leanann séimhiú 'má' chomh maith

bheidh

Fréamh: bí

Eolas: aimsir fháistineach, tríú pearsa

a deir

Fréamh: abair

Eolas: aimsir láithreach, tríú pearsa

dúradar

Fréamh: abair

Eolas: aimsir chaite, tríú pearsa iolra, 'dúirt siad'

go dtiteann

Fréamh: tit

Eolas: aimsir láithreach, tríú pearsa, leanann urú 'go'

dúradar

Fréamh: abair

Eolas: aimsir chaite, tríú pearsa iolra, 'dúirt siad'

go gcaithfeadh

Fréamh: caith

Eolas: modh coinníollach, tríú pearsa, leanann urú 'go'

a bheith

Fréamh: bí

Eolas: an t-ainm briathartha

nach mbeadh

Fréamh: bí

Eolas: modh coinníollach, tríú pearsa, leanann urú 'nach'

go bhféadfai

Fréamh: féad

Eolas: modh coinníollach, an briathar saor, leanann urú 'go'

a bheith

Fréamh: bí

Eolas: an t-ainm briathartha

dá mbeadh

Fréamh: bí

Eolas: modh coinníollach, tríú pearsa, leanann urú 'dá'

cur

Fréamh: cuir

Eolas: an t-ainm briathartha

ina bhfuair

Fréamh: faigh

Eolas: an aimsir chaite, an clásal coibhneasta indéireach

Ceist 4

(a) agus (b)

wake – tórramh / faire

funeral – sochraid / tórramh

cemetery – reilig / úirleachas

(c) *He was buried this morning at 11am – cuireadh / adhlacadh é ar a haon déag ar maidin*

She'll be buried tomorrow in the evening – cuirfear / adhlacfar í tráthnóna amárach

(d) *to cremate - créam, hearse – cóiste marbh, coffin – cónra.*

Ceist 5

Is féidir an plé seo a dhéanamh i mbeirteanna nó i ngrúpaí má tá am ann.

Eibhlín Ní Choistealbha

Tá moladh le plé ag Comhairle Contae an Chláirⁱ tráthnóna go dtabharfaí cead do theaghlaigh a ndaoine muinteartha a adhlacadh ar a dtalamh féinⁱⁱ seachas i reilig. Tá rialacha i bhfeidhm faoi láthair maidir leis na háiteanna a bhfuil sé ceadaithe corp a chur. Ach deir Comhairleoir i gContae an Chláir go bhfuil sé in am na rialacha sin a athrú le go bhféadfadh feirmeoirí nó daoine a bhfuil talamh acu a ndaoineⁱⁱⁱ a chur ina gcuid talún féin.

Tomás Ó Mainnín

Faoi láthair tá rialacha i bhfeidhm faoin Roinn Comhshaoil agus na húdaráis áitiúla maidir le cén áit gur féidir corp a chur. Ach tráthnóna tá an Comhairleoir James Breen chun moladh a chur roimh Chomhairle Contae an Chláir^{iv} go dtabharfaí cead do dhaoine a ndaoine muinteartha féin a chur ar a dtalamh féin.

Dúirt an comhairleoir Breen dá dtabharfaí cead a leithéid a dhéanamh go mbainfeadh sé an brú de reiligí ar fud na tíre atá faoi bhrú easpa spáis cheana féin. Má fhaigheann an moladh tacaíocht is faoin Aire Sláinte a bheidh an cinneadh, a deir sé. I ráiteas ón Roinn Sláinte tráthnóna, dúradar go dtiteann freagracht reiligí ar an Roinn Comhshaoil ach dúradar go gcaithfeadh aon suíomh adhlactha a bheith in áit nach mbeadh baol truailithe d'fhoinsí uisce agus go bhféadfaí impleachtaí a bheith ann dá mbeadh corp le cur ina bhfuair an duine bás de bharr galar tógálach. Cé gur cuireadh a leithéid de mholadh os comhar an rialtais nach mór fiche bliain ó shin, dhiúltaigh an tAire Sláinte ag an am na rialacha a athrú. Tomás Ó Mainnín, Nuacht TG4 i gContae an Chláir.

ⁱ *Comhairle Chontae an Chláir* a deirtear

ⁱⁱ *Féinig* a deirtear sa chaint i gcanúint na Mumhan

ⁱⁱⁱ *a nduine* a deirtear

^{iv} *Comhairle Chontae an Chláir* a deirtear